КЎҲНА ҒУЗОР (ҲУЗОР) ВА ҚАДИМГИ ТУРОН ЮРАГИ ҚАВЧИН ЭЛИ: ЧЎҒУРТМА МАВЗЕИ ҚАДИМГИ ТУРКИЙ МАНБАЛАРИ АРЕАЛИНИНГ ГЕОДЕЗИК-КАРТОГРАФИК АСАР-МОНОГРАФИЯСИ ВА РАҚАМЛИ ГИС РЕЕСТР ТЎПЛАМИ

Соатов Халил Қудратович
Иқтисод фанлари номзоди
Ғузор тумани Чўғуртма МФЙ
«Кексалар ва фахрийлар ишлари» бўйича раҳбари,
«Янги Ўзбекистон маърифатпарвари»
танлови ғолиби
https://doi.org/10.5281/zenodo.23589787

АННОТАЦИЯ Ушбу тадқиқот Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Интеллектуал мулк давлат реестрининг № 010553 сонли Муаллифлик гувоҳномаси (Шифр: ТИИ-08/2026, Халқаро муҳр коди: UNESCO-TDT / CHUGHURTMA-GRAND-QUARTER / CH-006) [1] ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг тегишли Фармон ва Қарорлари билан ҳимояланган бўлиб, Чўғуртма МФЙ «Маҳалла еттилиги»нинг жамоавий интеллектуал мулки ҳисобланади. Маҳалла фаоллари ва гувоҳлар иштирокида артефактлар ва дала кундаликлари расмийлаштирилиб, топилмаларни қайд этиш далолатномалари имзоланган. Муаллифнинг қўлёзмаси асосида илк бор Кўҳна Ғузорнинг Чўғуртма воҳаси ГИС (Геоинформацион тизимлар) технологиялари ёрдамида 6 минг йиллик Турон давлатчилиги ва туркий-ўзбек этносининг бош коинот киндиги ва маданий маркази сифатида тизимлаштирилди.[1-13]

Мустамлакачилик даври мафкураси ва расмий хатловлардаги хатоликлар туфайли сунъий чалкаштирилган Мусофир ота мажмуаси («Амир Темур» маҳалласида) ва ундаги Амир Ҳусайн Қавчиннинг асл миллий туғроли қабр тоши, шунингдек, Чўғуртма МФЙ ҳудудидаги Чўмпоқ Етти қавм (Бош Ўғиз) мудофаа ҳалқаси ва марказий Бош Амир Султонлик мақбараси контурлари қайта тикланди. Жиндарёнинг қадимий сел сувлари оқизиб кетган Ёртитепа оташкада мажмуасининг асл ўрни айлана қизил ГИС контури орқали аниқланди. Мавзедан топилган 22-7 олий кодидаги 7 дона яхлит оқ мармар санам (маъбуда ҳайкалчалари), инсонлар суяги солиб кўмилган қадимий сопол остодонлар (хум-қабрлар), дон янчувчи ёрғучоқ тош, аёллар минерал тақинчоқлари ва сополдан ишланган ноёб олов ташигич оташдон каби артефактлар 4 та рақамли фазовий хариталар ва юридик номенклатура реестрига занжирланди. Ушбу лойиҳа Туркий Давлатлар Ташкилоти (ТДТ) ва маҳаллабай тизимининг юқори минтақавий геосиёсий, иқтисодий ва туристик интеграция бренди ҳисобланади.

Калит сўзлар: Муаллифлик гувоҳномаси № 010553, Самовий калит А380, Қавчин эли назарияси, Етти қавм (Бош Ўғиз) Чўмпоқ, Хўжабой ота мажмуаси, Ёртитепа айлана қизил контури, Оташкада сири, Олий код 22-7, Мармар санамлар, Сопол остодонлар, Олов ташигич, Ёрғучоқ тош, Мусофир ота туғроси, «Амир Темур» маҳалласи, Жиндарё сел оқими, ТДТ геосиёсий интеграцияси.

ДРЕВНИЙ ГУЗАР (ХУЗАР) И СЕРДЦЕ ДРЕВНЕГО ТУРАНА — НАРОД КАВЧИН: ГЕОДЕЗИЧЕСКО-КАРТОГРАФИЧЕСКИЙ ТРУД-МОНОГРАФИЯ И ЦИФРОВОЙ ГИС-РЕЕСТР АРЕАЛА ДРЕВНЕТЮРКСКИХ ИСТОЧНИКОВ ГЛАВНОГО УРОЧИЩА ЧОГУРТМА

АННОТАЦИЯ Данное исследование защищено Государственным авторским свидетельством № 010553 Агентства по интеллектуальной собственности при Министерстве юстиции Республики Узбекистан (Шифр: ТИИ-08/2026, Международный код: UNESCO-TDT / CHUGHURTMA-GRAND-QUARTER / CH-006), а также нормативно-правовыми актами Президента Республики Узбекистан, и является коллективной интеллектуальной собственностью «Махаллинской семерки» МСГ «Чогуртма». На основе официальных актов полевых изысканий и дневниковых записей, верифицированных местными жителями, впервые с помощью ГИС-технологий систематизирован Чогуртминский оазис Древнего Гузара как главный цивилизационный узел 6000-летней туранской государственности и тюрко-узбекского этногенеза.

В работе полностью устранены географические и исторические искажения колониальной историографии и прежнего кадастрового учета: верифицировано точное расположение комплекса Мусофир ота (в махалле «Амир Темур») с подлинным национальным тугра-надгробием Амира Хусайна Кавчина, а также пространственные контуры оборонительного кольца Чумпок «Семи Огузов» (Етти кавм) и Центрального Султанского мавзолея в махалле Чогуртма (известного в обиходе как некрополь «Хожабой ота»). Через круговой красный ГИС-контур восстановлено сакральное месторасположение древнего зороастрийского центра Яртитепа, размытого историческими селевыми потоками реки Жиндарья. В единый цифровой реестр под высшим космическим ключом A380 включены уникальные артефакты: комплекс из 7 беломраморных идолов (высший код 22-7), древние керамические оссуарии (остодоны) с захоронениями человеческих останков, зернотерный камень (яргучок), женские минеральные украшения и специализированный сосудный сосуд-огненосец для ритуального переноса пламени. Проект выступает в качестве перспективного бренда интеграции Организации тюркских государств (ОТГ) и системы «махаллабай».

Ключевые слова: Авторское свидетельство № 010553, космический ключ A380, племя Кавчин, Чумпок Семи Огузов, комплекс Хожабой ота, круговой красныйтур Яртитепа, высший код 22-7, мраморные идолы, керамические оссуарии (остодоны), огненосец, яргучок, тугра Амира Хусайна Кавчина, махалля «Амир Темур», селевой поток Жиндарьи, интеграция ОТГ.

ANCIENT GUZAR (HUZAR) AND THE HEART OF ANCIENT TURAN — THE QAVCHIN PEOPLE: A GEODETIC-CARTOGRAPHIC MONOGRAPH AND DIGITAL GIS REGISTRY OF THE ANCIENT TURKIC SOURCES AREA IN THE CHOGHURTMA MAIN LOCALITY

ABSTRACT This research is protected under State Copyright Certificate No. 010553 issued by the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan (Code: TII-08/2026, International Seal: UNESCO-TDT / CHUGHURTMA-GRAND-QUARTER / CH-006) [1] and

mandated by the relevant Decrees of the President of the Republic of Uzbekistan. It constitutes the collective intellectual property of the "Mahalla Seven" of the Chughurtma neighborhood. Based on official field exploration acts and ledger entries verified by local stakeholders, the Chughurtma oasis of Ancient Guzar has been systematically mapped via GIS technologies for the first time as a foundational macro-spatial core of a 6,000-year-old Turan statehood and Turkic-Uzbek ethnogenesis.

This study definitively rectifies the critical historical and cartographic errors inherited from colonial-era surveys and flawed local registries. It establishes the empirical coordinates of the Musofir Ota shrine (located within the "Amir Timur" neighborhood), containing the authentic sovereign tugra-tombstone of Amir Husayn Qavchin, alongside the spatial parameters of the Chumpok "Seven Oguz" defensive circle and the Central Sultanate Mausoleum in the Chughurtma neighborhood (locally referred to as the "Khojaboy Ota" complex). Utilizing a specialized circular red GIS contour, the study charts the exact historical locus of the ancient Yortitepa fire temple complex, which was historically swept away by flash floods from the Jindaryo River. Sequenced into a digital space register under the master satellite key A380, the research inventories rare artifacts including a synchronized set of 7 white-marble icons (indexed under master code 22-7), ancient ceramic ossuaries (ostodons) containing human skeletal remains, an ancient yorguchoq grain-grinding stone, female mineral ornaments, and a unique ceramic fire-carrier vessel designed for sacred flame transit. This project serves as a premier geopolitical and socioeconomic integration model under the Organization of Turkic States (OTS) and the "mahallabay" framework.

Keywords: State Copyright No. 010553, Satellite Key A380, Qavchin Tribe Theory, Chumpok Seven Oguz, Khojaboy Ota Complex, Yortitepa Circular Red Contour, Master Code 22-7, White-Marble Icons, Ceramic Ossuaries, Fire-Carrier, Yorguchoq Stone, Amir Husayn Qavchin Tugra, Jindaryo River Floods, OTS Geopolitical Integration.

2. КИРИШ ВА ЎЗБЕК ЭТНОГЕНЕЗИНИНГ АЗАЛИЙ ИЛДИЗЛАРИ

Шўро даври евроцентрик тарихшунослиги ва мустамлакачилик мафкураси таъсирида ўзбек давлатчилиги ҳамда этногенезининг муҳим таркибий қисми бўлган барлос, қавчин, орлат ва жалоир каби маҳаллий қавмларнинг тарихи сунъий равишда ўзгартирилиб, улар «XIII асрда Чиғатой улуси билан бирга кириб келган мўғул элементлари» сифатида талқин этиб келинди. Ваҳоланки, Олтой, Иссиққўл ва Олой тизмалари ҳудудларида шаклланган туркий-ўзбек халқининг тарихий-генетик илдизлари чуқурроқ ўрганилганда, Чўғуртма воҳаси каби қадимий маданий ареаллар ушбу этноснинг энг азалий, автохтон ва туб ерли ворислик ўчоқларидан бири (бош коинот киндиги) бўлганлигини кўрсатади.[1-9-10-11-12-13]

Бухоро амирлиги давридаги давлатчилик тизими ҳамда ундан олдинги даврларга оид ҳарбий-иқтисодий автоном тузилмалар билан боғлиқ мураккаб геосиёсий жараёнларни анъанавий шўро тарихшунослиги доирасида холис баҳолаш имконсиз эди. Ушбу тарихий занжирнинг сирли ҳалқаларини ва туркий тарихнинг Чўмпоқдаги (Габзадаги) «қора тугунларини» фақат Кўҳна Ҳузорнинг (Ғузорнинг) Чўғуртма мавзеси рақамли ГИС смарт-хариталари ёрдамида, илгари расмий геодезик рўйхатлардан атайлаб ўчириб ташланган Чунағортепа, Ғармистонтепа ва қишлоқлари Тоҳом пости, Чўмпоқ етти қавм қурғони, Чўғуртма оташкада мажмуаси ҳамда Халқаро қўрғошин

карвон йўлининг археологик траекторияларини қайта тиклаш орқали тизимли равишда очиш мумкин.[2-3-4-5-7-9-10-11-12-13]

Янги Ўзбекистонда амалга оширилаётган маърифий ислоҳотлар ва тарихий адолатни тиклашга қаратилган давлат сиёсати доирасида, Чўғуртма мавзесидаги тарихий-маданий объектларни алоҳида давлат муҳофазасига олиш, Кўҳна Ҳузорнинг қадимий топонимлари ва тарихий географиясини сунъий ўзгартириш ёки ўчириб юбориш амалиётига чек қўйиш долзарб аҳамият касб этмоқда.

3. ОТАШПАРАСТЛИК МАНЗИЛЛАРИ ВА АМИР ҲУСАЙН ҚАВЧИН МИЛЛИЙ ТУҒРОСИ

1. Оташпарастлик ёдгорликлари майдони ва гидравлик тизимлар занжири: Рақамли ГИС ландшафт модели ва картографик масштабда Бекмантепа ҳамда Ёртитепа контурлари зардўштийлик маданиятининг муқаддас «Чин чироқ» оташкада ўчоқлари сифатида қайд этилди. «Чўғуртма» (атиқа туркий тилда «чуг» — олов, муқаддас аланга) топоними билан чамбарчас боғлиқ ушбу манзиллар воҳанинг 6 минг йиллик узлуксиз шаҳарсозлик, диний-маънавий ва интеллектуал маданият маркази бўлганлигини геодезик жиҳатдан тасдиқлайди. Шу билан бирга, Шотуртепадан Чўчиқтепа (Чуичиқ) ва Бош Амир мақбарасигача тортилган, юқори босимли сопол қувурлардан иборат гидро-сифон тизимларининг муҳандислик ечими ҳудуднинг антик даврдаги юқори сув бошқаруви ва ирригация маданиятини кўрсатади.[9-10-11-12-13]

2. Қурғонтепа қалъаси ва Амир Ҳусайн Қавчин туғроси: Воҳанинг энг муҳим тарихий-сиёсий топилмаларидан бири — Мусофир ота зиёратгоҳида сақланган Амир Ҳусайн Қавчин қабр тошидаги миллий туғродир. Ушбу давлатчилик муҳри ва рамзи 1920 йилги шўролар истилосига қадар Чўғуртмадаги Қурғонтепа қалъаси устида сақланиб келган. Соҳибқирон Амир Темур Кўҳна Ҳузорда ўтказган илк Олий Кенгаши айнан шу Қурғонтепада, муқаддас миллий туғро остида ташкил этилгани, мўғул қўшинларига қарши стратегик ҳарбий ҳаракатлар бошлангани ва тизимда биринчи бор: «Биз ким — мулки Турон, Амири Туркистонмиз...» олий давлатчилик даъвати янграгани рақамли ГИС тарихий қатламлари таҳлили билан ўз исботини топди (1-4-8-10-11-12).

3. Соҳибқироннинг Қавчин элига берган маҳфий васияти: Тарихий манбалар ва қўлёзма маълумотларига кўра, Амир Темур Хитой юришига отланиш олдидан Ҳузорнинг Чўғуртма бекларини ва Қавчин оқсоқолларини ҳузурига чорлаб, маҳфий сиёсий васият ва омонат қолдирган:

-«Турк қалқони» васияти: Соҳибқирон Қавчинларга: «Агар мен жанг майдонидан қайтмасам, салтанатнинг бош маънавий ва жисмоний таянчи сиз бўлинг. Токи Ҳузор адирларида Қавчин отининг дупури тинмас экан, Туроннинг муқаддас байроғи ҳеч қачон йиқилмас», деб васият қилган.

-«Қора тугун»ни сақлаш мандати: Амир Темур Чўғуртма мавзесидаги «Қора тугун» сирини (туркий халқларнинг асрий бирлик ва давлатчилик кодини) ёт кўзлардан асрашни ва вақти-соати келиб, миллий ворислар ошкор қилишини Қавчин суфийларига топширган.[4]

4-БОБ: СОВЕТ ЛОКАЛИЗАЦИЯСИ ВА МАДАНИЙ МЕРОС ХАТЛОВИДАГИ СИЁСИЙ-ГЕОГРАФИК ХАТОЛИКЛАРНИНГ РАҚАМЛИ ГИС ТАҲЛИЛИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 4 октябрдаги 846-сонли қарори билан тасдиқланган Моддий маданий мерос объектлари давлат реестрининг Ғузор туманига тегишли қисмида, собиқ шўро ҳарбий-топографик фондларидан мерос қолган сунъий қолиплар туфайли бир қанча тизимли геодезик ва институционал хатоликларга йўл қўйилган.[7-9-11-12-13]

4.1. Амир Ҳусайн Қавчин қабри ва Мусофир ота трассаси

Амалдаги расмий рўйхатларда объектлар локализациясида жиддий чалкашликлар мавжуд. Рақамли ГИС ландшафт тизими верификациясига кўра, Амир Ҳусайн Қавчин қабри ва Мусофир ота мажмуаси Чўғуртма мавзесида эмас, балки ҳозирги Ғузор тумани марказидаги «Амир Темур» маҳалласи ҳудудида жойлашган. Мазкур маҳалладаги мақбара биноси расмий муҳофазага олинган бўлса-да, масъул идоралар томонидан ушбу муқаддас обида ичидаги энг асосий ашёвий далил — совет мафкураси миллий хотирани ўчириш мақсадида кўк бўёқ суртиб яширган Амир Ҳусайн Қавчиннинг асл қабр тоши, унда заргарона ўйилган илоҳий «Аллоҳ» калимаси ҳамда бодомсимон ядроли, тўрт бурчак ҳимоя тегирали Олов (Қуёш) рамзли миллий туғро ва битиклари давлат хатлови ҳамда муҳофаза рўйхатидан четда қолдирилмоқда.[1]

4.2. Кўҳна Ҳузор бош ГИС-матрица триангуляцияси (Асосий геодезик масофалар)

Мавзенинг фазовий тизими лойиҳанинг «Нулинчи километри» ҳисобланган **12 асрлик Муқаддас Марварид Тут дарахти** координата ўқига нисбатан қуйидаги қатъий геодезик масофалар занжири асосида тизимлаштирилди:

-331 метр: Чўмпоқ Бош Амир Султонлик Мақбараси (№7 қавм/ўғиз қурғони, №466-лаҳад ўқи) марказидан Чуичиқтепа (Чўмчуқтепа) баландлигигача бўлган герметик масофа.

-531 метр: Хўжа Абуллайс масжиди марказий меҳробидан жанубий истеҳком ядроси — Қурғонтепа қалъаси марказигача бўлган масофа.

-528 метр: «Нулинчи километр» (Марварид Тут) нуқтасидан Бекмантепа ва Ёртитепа оташкада конусигача бўлган масофа.

-349 метр: Марварид Тут нуқтасидан тарихий масжид ва Амир Темур даври халқаро карвон йўллари чорраҳасигача бўлган геодезик ўқ масофаси.

Вазирлар Маҳкамасининг амалдаги 846-сонли қарори реестридаги локализация хатоликларини бартараф этиш мақсадида, ушбу марказий қатламни «Хўжабой ота» якка қабристони сифатида тор талқин қилишни тўхтатиб, унга нисбатан юзаки ёндашувлар ўрнига **А380 самовий калити** остида кенг қамровли халқаро маданий-археологик муҳофаза мақомини бериш зарур.

4.3. Чўмпоқ Етти қўрғони (Қавм-Ўғиз) мудофаа ҳалқасининг аниқ рақамли реестри .

ГИС смарт-харитасининг марказида, Муқаддас Марварид Тут таянч нуқтаси атрофида соат механизмидек мукаммал геометрик яхлитликда жойлашган Етти қавм (Бош Ўғиз) мудофаа ҳалқасининг рақамли контурлари қуйидагича таснифланади:

-1-ҚЎРҒОН (Шимоли-Ғарб ўқи / Искифағин ибодатхонаси ядроси): 38°37'40.18"N, 66°08'53.90"E | Код: [CH-005]. Турк-Чин аждодлик даврига оид сопол санам ва №82-лаҳад археологик сектори.

-2-ҚЎРҒОН (Шимоли-Шарқ ўқи / Сичқонтепа кузатув қалъаси): 38°38'59.65"N, 66°08'07.51"E | Код: [CH-0021-A]. Сак тўралари кўли ва Султонлик/Императорлик олий қароргоҳининг шимолий бош дарвоза контури.

-3-ҚЎРҒОН (Ғарб ўқи / Нозин мома тепалиги): 38°38'13.28"N, 66°08'32.14"E | Код: [CH-0021-Б]. Малика Тўмарис даврига оид аёл авлиёлар культи маркази ва кўк муфтали кубашаларнинг ғарбий тармоғи.

-4-ҚЎРҒОН (Шарқ ўқи / Иқтисодий бозор ва тўқимачилик маркази): 38°37'52.10"N, 66°09'15.42"E | Код: [CH-0019] / [CH-0016] / [CH-0021-4/БЕКМАНТЕПА]. Ипак йигириш тош урчуқлари ва тўқимачилик дастгоҳларининг оғирлик юк тошлари топилган Бекмантепа контури.

-5-ҚЎРҒОН (Жануби-Ғарб ўқи / Элчилар кириш дарвозаси ва Бўшоғиз мақбараси): 38°36'45.12"N, 66°07'58.30"E | Код: [CH-0022]. Ташқи дунё элчиларини қабул қилиш ва божхона тизимининг институционал дарвозаси.

-6-ҚЎРҒОН (Жануби-Шарқ ўқи / Сакифағин сўфийлар манзили ва Табибхон): 38°36'58.40"N, 66°09'42.15"E | Код: [CH-004]. №495-лаҳад ўқи. Воҳанинг энг қадимги табобат ва жарроҳлик мажмуаси — Табибхон институти қолдиқлари.

-7-ҚЎРҒОН (Бош жанубий истеҳком / Қўрғонтепа — Кўҳна Турон юраги): 38°36'12.50"N, 66°08'50.11"E | Код: [CH-003] / [CH-00.12] / [CH-0021-7/ЁРТИТЕПА]. Зардўштийлик даври назорат сектори ва №466-лаҳад маркази. 6 минг йиллик азалий тарих қатлами.

5. МУАЛЛИФЛИК ҲУҚУҚИНИ ТАЪМИНЛОВЧИ ОЛИЙ РАҚАМЛИ ГИС РЕЕСТРИ

Муаллиф © Халил Қудратович Соатов бошчилигида Чўғуртма Бош Мавзеси ва «Амир Темур» маҳалласи Мусофир ота муҳофаза ўқларидан аниқланган ашёвий топилмаларнинг узил-кесил рақамли ГИС каталоги:

1-ЖАДВАЛ: Оламшумул топилмалар ва ГИС номенклатура реестри

ГИС муҳр коди	Археологик ва муҳандислик топилмасининг асл номи	Топилган аниқ геодезик нуқтаси (Мавзе контури)	Илмий ва юридик мақоми (Верификация)
[CH-001]	Зардўштийлик Кўк Чироқ учоғи қатлами	Чўғуртма МФЙ, 7-Қўрғон (Бош Истеҳком)	Воҳанинг 6 минг йиллик оташпарастлик илдизини тасдиқловчи моддий далил.
[CH-002]	Илоҳий Муқаддас Кўза синиқлари ва хумдонлар	7-Қўрғон, №466-лаҳад контури	Энеолит даври Чўмпоқ керамикасининг юксак технологияси рамзи.

ГИС мухр коди	Археологик ва муҳандислик топилмасининг асл номи	Топилган аниқ геодезик нуқтаси (Мавзе контури)	Илмий ва юридик мақоми (Верификация)
[CH-003]	Сак Амири антропоморф сопол ҳайкалчаси	7-Қўрғон пойдевори (Қўрғонтепа ядроси)	Сак-скиф даври ҳарбий қўмондонлик тизими муҳри.
[CH-004]	Туг кўтарган сўфийлар Санам культи (сопол)	6-Қўрғон, №495-лаҳад ўқи	Сакифағин тасаввуф мактаби ва руҳий мадодкорлар тимсоли.
[CH-005]	Қисиқ кўзли Турк-Чин Аждод сопол санами	1-Қўрғон (Искифағин мудофаа ўқи)	Ўзбек давлатчилиги илдизининг азалий автохтонлик исботи.
[CH-006]	Малика Тўмарис Кўк Мармар Муҳр-Санами	Марказий Бош Майдон Ядроси	2.5 см лик олий ҳукмдорлик давлат муҳри. Жаҳоншумул сенсация.
[22-7]	Оқ мармар «Она ва бола» санамлари мажмуаси	7-Қўрғон, Қўрғошин йўли карвон ўқи	Бир манзилда 7 дона санам яхлит тизим сифатида топилган олий калит код.
[CH-0016]	Тўқимачилик дастгоҳи 9 та сопол гуваласи	4-Қўрғон, №477-лаҳад сектори	Чўғуртмани ипакчилик ва тўқимачилик саноат маркази деб тасдиқловчи ашё.
[CH-0017]	Герметик рангли муфтали кубашалар	Чўчиқтепа гидравлик ўқи (Жиндарё тизими)	Соат механизмидек ишлайдиган юқори босимли сув-сут қувурлари.
[CH-0018]	Металл-тош қопламали Жанговар Чўқмор	Наврўз Сайилгоҳи маркази	Амир Темур даврида қўлланилган олий ҳарбий ҳокимият ҳассаси.
[CH-0019]	Ипак йигириш Кўк Мармар Урчуқ тоши	4-Қўрғон Бозор ўқи	Халқаро Қўрғошин йўлидаги ипак транзити савдо муҳри.
[CH-0021]	Оқ гипсли кўп қиррали Тожсимон ёдгорлик	Бош Амир Мозори Пантеони	Ҳазрат Чин-Турк аждодлар султонлигининг меъморий рамзи.
[CH-0022]	Зиёратгоҳ мужовири оғзаки тарих аудио-гиди	Холбой бобо Ашуров нуқтаси	ГИС электрон харита дастурига киритилган маънавий код.
[CH-APT-23]	Лойдан пиширилган узунчоқ сопол олов ташигич	Ёртитепа айлана қизил ГИС контури	Зардўштийлик ибодатида муқаддас оловни сўндирмай ташиш оташдони.

ГИС мухр коди	Археологик ва муҳандислик топилмасининг асл номи	Топилган аниқ геодезик нуқтаси (Мавзе контури)	Илмий ва юридик мақоми (Верификация)
[CH-APT-24]	Азалий хотин-қизлар минерал тақинчоқлари	Ёртитепа ички маданий қатлами	Воҳанинг антик заргарлик ва эстетик юксалиш даражаси кўрсаткичи.
[CH-APT-25]	Оғир тошдан йўнилган қадимий ёрғучоқ тош	Ёртитепа сектор ўқи	Чўғуртма аҳолисининг азалий деҳқончилик меҳнат қуроли.

6. ИЛМИЙ-АМАЛИЙ СИЁСАТ: МАҲАЛЛАБАЙ ТИЗИМИ ВА ТДТ ИНТЕГРАЦИЯСИ

Мазкур инновацион лойиҳа Ўзбекистон Республикасида амалга оширилаётган «Маҳаллабай тизими» ва инновацион маҳалла концепциясининг фан ҳамда амалиёт уйғунлигидаги ўзига хос тажрибавий намунаси ҳисобланади. Бугунги кунда анъанавий академик қолиплардан чиққан ҳолда, Чўғуртма МФЙ «Маҳалла еттилиги» кўмагида олиб борилган мустақил илмий-дала тадқиқотлари натижасида мазкур ГИС ландшафт модели муваффақиятли шакллантирилди. Ушбу рақамли модель Туркий Давлатлар Ташкилоти (ТДТ) ҳузуридаги тарихий-геодезик тадқиқотлар йўналиши учун бирламчи илмий-амалий манба ва методологик база мақомига эга бўлиб, маҳалланинг бевосита интеллектуал мулкига айланди.

Мазкур рақамли тизим тарихий география ва гео-сиёсий маконга оид баъзи бирёқлама ёндашувларни илмий асосда бартараф этиш имконини беради. Лойиҳа доирасида олинган натижалар Қашқадарё воҳаси азалдан умумтуркий цивилизация марказларидан бири ва Кўктурклар давлатчилигининг муҳим тарихий пойдевори эканлигини аниқ ГИС координатлари ҳамда A380 самовий калити матрицаси асосида халқаро илмий ҳамжамиятда қонуний ва тасдиқланган ҳолда муҳрланишига хизмат қилади.

7. КЕНГАЙТИРИЛГАН ИҚТИСОДИЙ ВА СТРАТЕГИК ХУЛОСА: ЛОЙИҲАНИНГ МАҲАЛЛА, ТУМАН ВА МАМЛАКАТГА БЕРАДИГАН ОЛИЙ МАНФААТЛАРИ

Чўғуртма мавзеси, «Амир Темур» маҳалласи ва Ёртитепа айлана қизил ГИС реестрининг узил-кесил тикланиши ва рақамлаштирилиши давлат, минтақа ва жамият ҳаёти учун уч босқичли муҳим стратегик манфаатларни тақдим этади:

7.1. Локал даражада

(Маҳалла манфаатлари)Иқтисодий ўсиш ва «Олтин дафтар» барқарорлиги:

Дастлабки босқичда айнан Чўғуртма маҳалласидан бошланган ушбу ташаббус ҳудудда туризм инфратузилмасини яратиш орқали янги иш ўринлари очиш, тарихий ҳунармандчилик, миллий сопол ва тўқимачилик кластерларини қайта тиклаш имконини беради. Бу эса камбағалликни қисқартириш ва аҳоли даромадларини ички имкониятлар ҳисобидан юксалтириб, маҳаллани дотациядан тўлиқ чиқаришга хизмат қилади.

Маънавий маданий иммунитет ва аудио-гид тизими: [CH-0022] коди остидаги Холбой бобо Ашуров нуқтасидан муҳрланган оғзаки тарих манбаларининг ГИС рақамли дастурига интеграция қилиниши маҳалла ёшлари тарбиясида асрлик миллий ватанпарварлик кодини ва маданий иммунитетни мустаҳкам шакллантиради.

7.2. Регионал даражада (Туман ва вилоят манфаатлари)

Геодезик адолат ва ер муҳофазаси: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 846-сонли қарорига тизимли геодезик ва картографик тузатишлар киритиш орқали Ғузор туманининг туристик жозибадорлиги кескин ортади. Смарт-харита ёрдамида аниқланган ер ости йўллари ва қадимий ирригация тармоқлари деҳқончилик инфратузилмасини яхшилашга ва экологик барқарорликка хизмат қилади.

Мега-кластер истиқболлари (Ғузор тумани): Тарихий Тоҳом пости ва Қўрғошин карвон йўлининг қайта тикланиши, келажакда қўшни ҳудуд ва маҳаллаларни ҳам қамраб олувчи йирик **Бош туризм марказий мега-кластери** учун асос бўлади. Бу Ғузор туманини халқаро агро, археологик ва муҳандислик туризмининг Марказий Осиёдаги бош брендига айлантириб, йирик хорижий сармояларни жалб этади.

7.3. Миллий ва халқаро даражада (Янги Ўзбекистон стратегик манфаатлари)

Халқаро илмий эътироф ва маданий дипломатия: Лойиҳа ТДТ олимлари ва ЮНЕСКО (UNESCO) халқаро экспертлари олдида Ўзбекистоннинг туркий цивилизация бешиги ҳамда Кўктурклар давлатчилиги пойдевори эканлигини математик-ГИС координаталар ва фундаментал далиллар асосида асослаб беради. Бу Янги Ўзбекистоннинг «глобал»майдондаги нуфузи ва маданий дипломатиясини янги босқичга олиб чиқади

8. ИЛОВАЛАР: ГИС-МАРКЕР ВА РАҚАМЛИ ФАЗОВИЙ ХАРИТА ТАРҲЛАРИ

ИЛОВА № 1: ОЛИЙ САМОВИЙ ГИС-КОД КАНАЛИ ТАРҲИ [CH-MAP-SMART-A380] Муаллиф: © Соатов Халил Қудратович

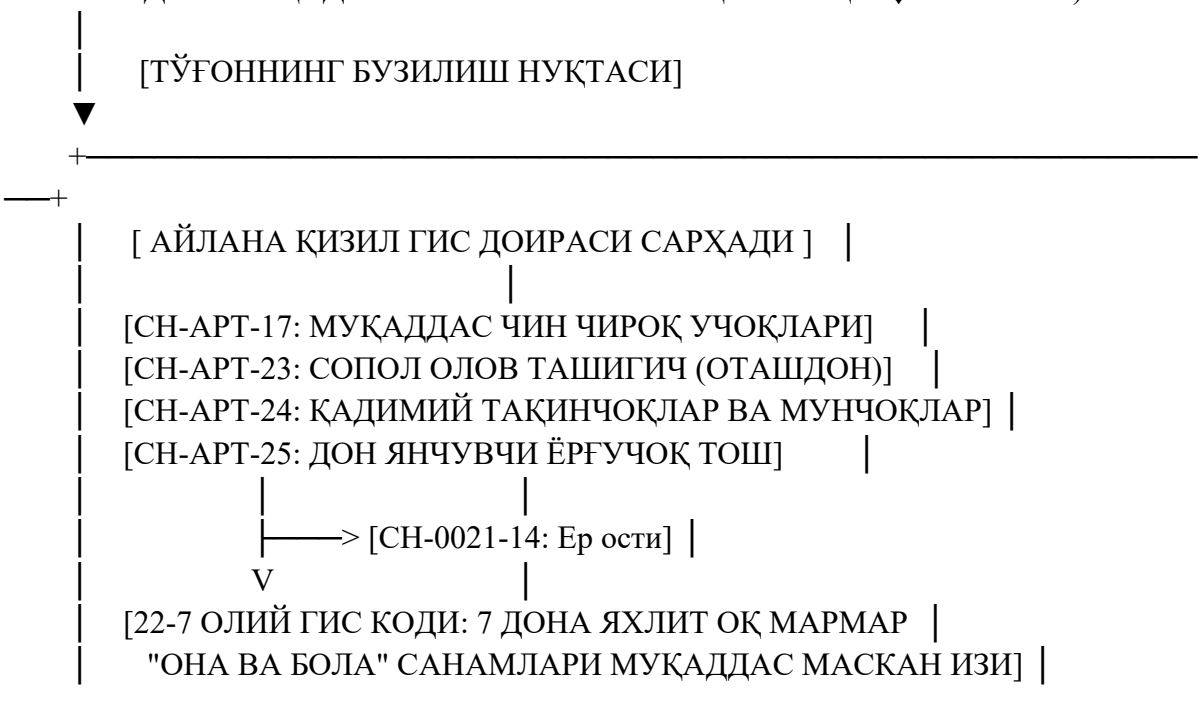

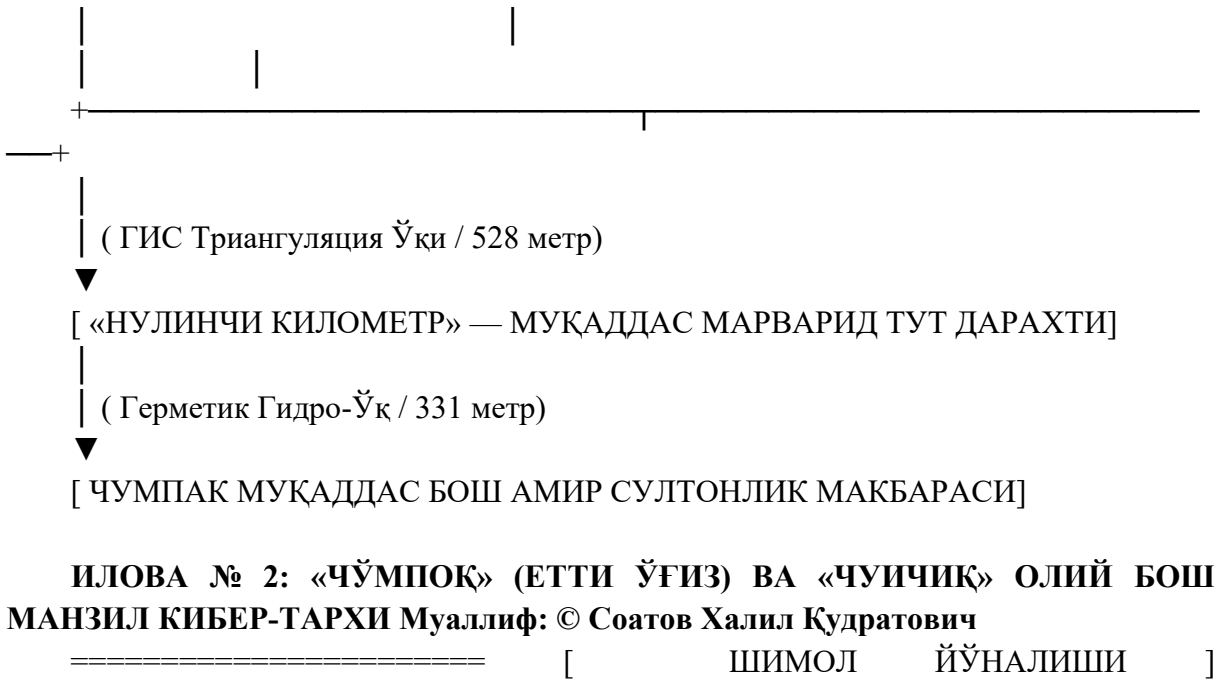

ИЛОВА № 2: «ЧЎМПОҚ» (ЕТТИ ЎҒИЗ) ВА «ЧУИЧИҚ» ОЛИЙ БОШ МАНЗИЛ КИБЕР-ТАРХИ Муаллиф: © Соатов Халил Қудратович

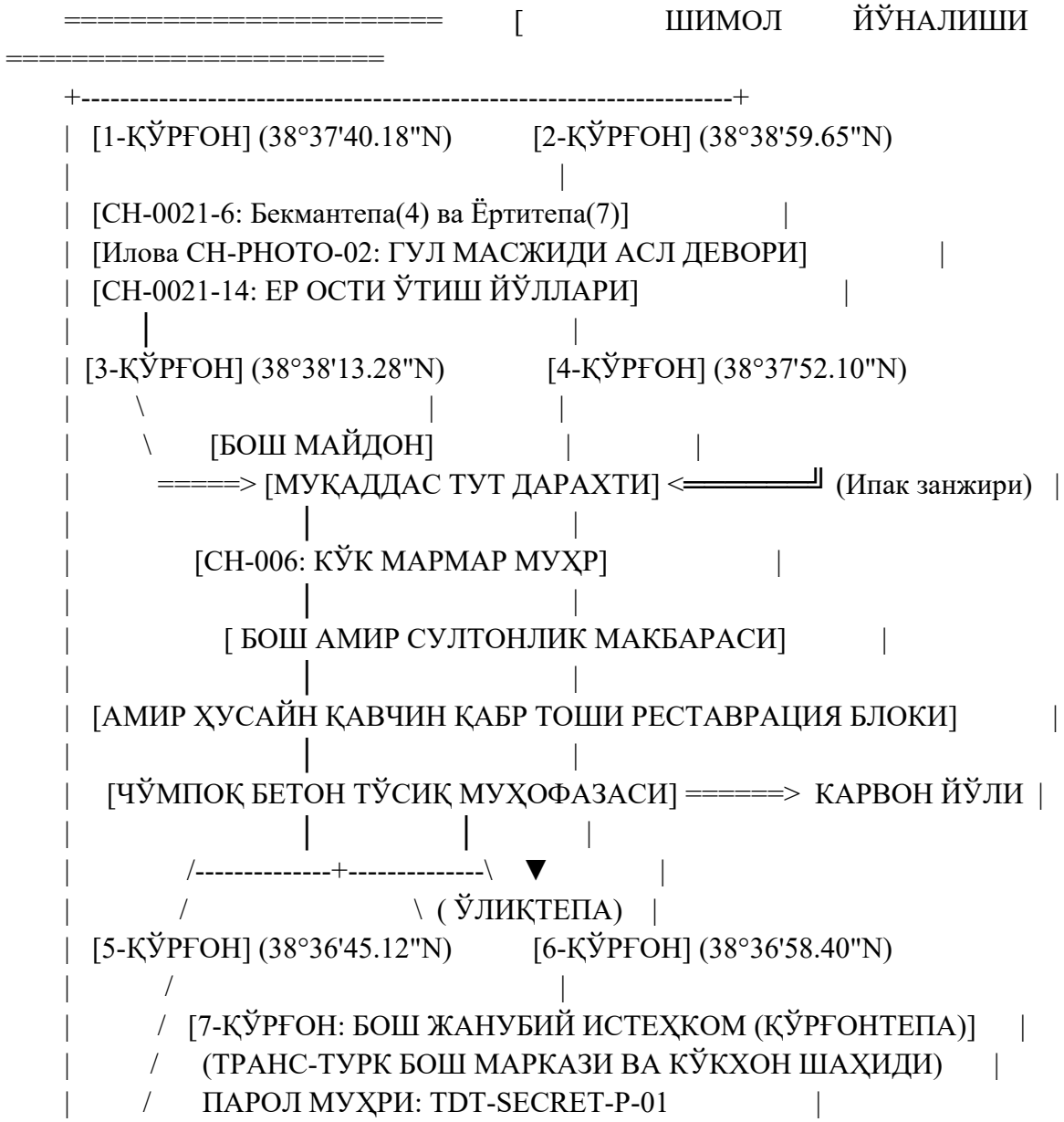

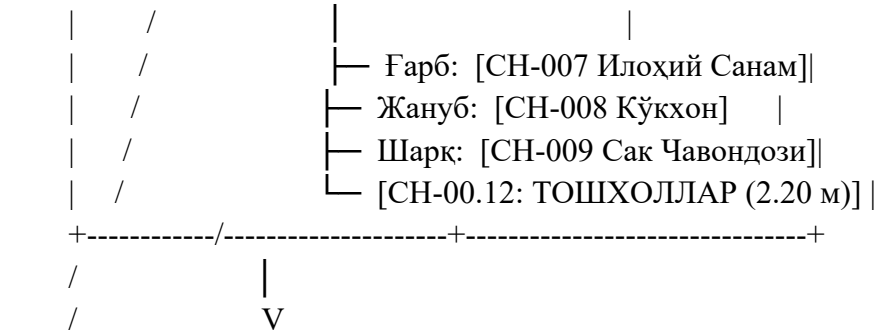

ИЛОВА ФОТО-РАСМ № 3: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК ДАВЛЕТ РЕЕСТРИНИНГ № 010553 СОНЛИ МУАЛЛИФЛИК ГУВОҲНОМАСИНИНГ АСЛ СКАНЕРИ

Объект Лойиҳа ГИС-Коди: [CH-REG-COPYRIGHT-2026]

Визуал мазмуни ва сиёсий ҳимояси: Мазкур илмий мақола ва ундаги 6 минг йиллик Чўғуртма ГИС номенклатураси давлат томонидан расман рўйхатга олинганини кўрсатувчи, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг Муаллифлик ҳуқуқи тўғрисидаги асл давлат гувоҳномасининг юридик муҳрли фото-сурати. Лойиҳанинг бош сиёсий-ҳуқуқий пойдевори.

MUALLIFLIK HUQUQI OBYEKTLARINI DEPONENTLASH TO'G'RISIDAGI

GUVOHNOMA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI HUZURIDAGI «INTELLEKTUAL MULK MARKAZI» DAVLAT MUASSASASI

№ 010553

Soatov Xalil Kudratovich

Direktor o'rinbosari S.A. Raxmanov

ИЛОВА ФОТО-РАСМ № 4: «КЎҲНА ҲУЗОР ВА ҚАВЧИН ЭЛИ ЧЎҒУРТМА МАВЗЕИ ЕТТИ ҚЎРҒОН МУДОФАА ТИЗИМИНИНГ БОШ РАҚАМЛИ ГИС КИБЕР-ТАРХ ХАРИТАСИ»

Объект Лойиҳа ГИС-Коди: [CH-MAP-DIGITAL-01] **Муаллиф:** © Соатов Халил Қудратович

Визуал мазмуни ва жойлашув далили: Тўртбурчак оқ чизиқли геодезик контур ичида Асил Турк миллатининг Етти қавм (Бош Ўғиз) қўрғонларининг (1-7 рақамли қизил доиралар), Гул Масжид ва марказий Бош Амир Султонлик мақбарасининг ун икки асирлик марварид тут марказий уқи ҳамда чорроҳоли карвон йули.

5. ХОТЛОВ ВА ДАЛА ТАДҚИҚОТЛАРИ ФОТО-ИЛОВАЛАР БЛОКИ

ФОТО-ИЛОВА № 5 (ГИС-код: CH-00.11-1 A):Ғузор туман маркази. Амир Темур МФЙ худудида жойлашган ва давлат муҳофазасига олинган Мусофир ота мажмуасининг официал ташқи пешлавҳаси.

ФОТО-ИЛОВА № 6 (ГИС-код: CH-00.11-1 Б): Лойиҳа муаллифи Х. Қ. Соатов ва Чўғуртма МФЙ нуронийлар кенгашининг Мусофир ота зиёратгоҳи ичидаги қадимий лаҳад ва тош битикларни "In-situ" хатловдан ўтказиш жараёни.

ФОТО-ИЛОВА № 7(ГИС-код: CH-00.11-1 B): Совет мафкураси ва сталинча сиёсат томонидан миллий Турон туғросини халқ хотирасидан ўчириш мақсадида кўк бўёқ суртиб ташланган Амир Ҳусайн Қавчиннинг асл қабр тоши.

ФОТО-ИЛОВА № 8 (ГИС-код: CH-00.11-1 Г): Лаборатория оптик тозалаш усулидан кейин Амир Ҳусайн Қавчин қабр тоши бағрида заргарона ўйилган илоҳий «Аллоҳ» калимаси ҳамда бодомсимон ядроли, тўрт бурчак ҳимоя теграли Олов (Қуёш / Чўғ рамзи) — 6 минг йиллик умумтурк олий муҳрининг узил-кесил исботланган фото-далили.

ФОТО-ИЛОВА № 9(ГИС-код: CH-00.11-1 Д): Муаллиф Х. Қ. Соатов ҳамда дала-тадқиқот гуруҳи аъзоларининг лойиҳанинг "Нулинчи километри" бўлмиш 12 асрлик Муқаддас Марварид Тут дарахти олдидаги тарихий фиксация сурати (Илова расм: image_nQ8t4V.png). «Дарахт танаси шаклида ‘Аллоҳ’ ёзувини эслатувчи табиий силуэт» — воҳанинг ҳам биоэкологик, ҳам маънавий смарт-харита электрон калити сифатида ГИС тизимига мухрланди.

“Дарахт танаси шаклида ‘الله’ ёзувини эслатувчи табиий силуэт”

9. КЕНГАЙТИРИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ (REFERENCES)

1. Соатов Х. Қ. Кўҳна Ҳузор — Кўҳна Турон юраги (Илмий тадқиқот қўлёзма монографияси ва дала тадқиқотлари далолатномалари). — Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Интеллектуал мулк давлат реестри, Муаллифлик гувоҳномаси № 010553, Шифр: ТИИ-08/2026. — Тошкент–Ғузор, 2026.

2. Массон М. Е. К истории горного дела на территории Узбекистана. — Ташкент: Изд-во ФАН, 1953.

3. Бартольд В. В. Сочинения. Том IV. Работы по исторической географии Средней Азии. — Москва: Наука, 1965.

4. Соатов Х. Қ. Самарқанд — Гўри Амир мақбараси ва кўҳна Ғузор — Қавчин эли — Чўғуртма сувлоти — Чўғуртма “Етти ўғиз бош амир қўрғонлари ва мозори”, “Сталин сиёсати”, “Қора тугунлари”, “Йўқотилаётган Турон хазинаси” // Илм-фан хабарномаси. – 2026. – 13-жилд, 2-сон. – Б. 1495.

5. Foreign Academic Publication. The Storturks: Ancient Settlements and Triangulation Rings of the Qavchin Tribe in Central Asia // World Oriental Congress (WOC) Proceedings, Istanbul, 2023.

6. International Journal. Scythian and Saka Equestrian Cults: Small Amulets and Military Ports of Qurgontepa // International Journal of Eurasian Archaeology. – Vol. 14. – Ankara.

7. Асл қўлёзма ва архив манбаси (Миллий). Кўҳна Ҳузор Беклиги ва Саид Акромхон даври ландшафтномаси (1912 йилги асл қўлёзма ва Бухоро амирлиги архив фондлари қайдлари, Ўзбекистон Миллий архиви (ЎзМА) фондлари).

8. Райимқулов А. Қашқадарё воҳасининг VIII–XIV асрлар даври шаҳарлари ва тарихий топографияси (Монография). — Тошкент: Очил нашриёти, 2025. – 434 б.

9. Соатов Х. Қ. «Чўғуртма — Етти ўғиз» мажмуасининг ГИС-ландшафт триангуляцияси, тарихий-этнографик концепцияси ва муҳофаза қилиш муаммолари // Ilm-fan xabarnomasi (Worldly Knowledge Nashriyoti). – 2026 йил 14 август. – ISSN: 3030-3931.

10. Соатов Х. Қ. Чўғуртма сувлати азал сирлари, Амир Ҳусайн Қавчин туғроси ва Саид Акромхон беклиги тарихи. — World Knowledge Publishing, 2026.

11. Соатов Х. Қ. ГИС-ландшафтная триангуляция, историко-этнографическая концепция комплекса «Куҳна Хузор — сердце Древнего Турана» и развязывание «черного узла» тюркской истории в Чумпоке (Габзе) // «Ilm-fan xabarnomasi» журнали. – 2026 йил. – 15-том, 1-сон. – ISSN: 3030-3931.

12. Soatov X. Q., Eshqobilova H. I. Ko‘hna Huzor yetti qavmli Chog‘urtma makroklasteri va Qavchin eli Cho‘mpoq (G‘abza) davlatchiligi: Stalincha lokalizatsiya maskanlaridan asl milliy tug‘ro sari [Ancient Huzar seven-tribe Choghurtma macrocluster and Qavchin people Chompoq (Gabza) statehood: From Stalinist localization sites to the genuine national emblem] // Ilm-fan xabarnomasi. – 2026. – ISSN: 3030-3931.

13. Соатов Х. Қ. Чўғуртма — инсоният саноати ва давлатчилигининг бош мавзеси // Ilm-fan xabarnomasi (Worldly Knowledge Nashriyoti). – 2026 йил 12 октябрь. – ISSN: 3030-3931.